

Charakterystyka obszaru działania EUWT TATRY

Terytorium, na którym EUWT TATRY realizuje swoje zadania, obejmuje obszary:

1. w Rzeczypospolitej Polskiej: województwa małopolskiego,
2. w Republice Słowackiej: powiatów (okresów): Kežmarok, Levoča, Poprad, Sabinov, Stará Ľubovňa w Kraju Preszowskim; Dolný Kubín, Liptovský Mikuláš, Námestovo, Ružomberok, Tvrdošín w Kraju Žylińskim oraz Spišská Nová Ves w Kraju Koszyckim.

Powierzchnia – 13.700 km²
Mieszkańcy – 1.500.000 osób

STRONA POLSKA

Obszar działania EUWT TATRY po stronie polskiej obejmuje całe województwo małopolskie, jednak do szczegółowej analizy w strategii wybrano tylko sześć powiatów: gorlicki, limanowski, myślenicki, nowosądecki, nowotarski i tatrzański, w których zlokalizowane są samorządy – członkowie Związku Euroregion „Tatry”, jednego z założycieli Ugrupowania. Są to równocześnie powiaty objęte obszarem wsparcia Programu Współpracy Transgranicznej PL-SK 2014-2020.

Powiat gorlicki

Liczba mieszkańców: 109 265
Powierzchnia: 967 km²
Liczba gmin: 3 miasta i 7 gmin

Powiat gorlicki położony jest na południowym zachodzie Małopolski i graniczy z dwoma małopolskimi powiatami: nowosądeckim i tarnowskim oraz od zachodu z podkarpackim powiatem jasielskim. Od południa graniczy ze Słowacją. Powiat gorlicki tworzy 10 gmin, z tego 1 gmina miejska: Gorlice, 2 gminy miejsko-wiejskie: Biecz i Bobowa oraz 7 gmin wiejskich: Gorlice, Lipinki, Łużna, Moszczenica, Ropa, Sękowa, Uście Gorlickie. Siedzibą powiatu jest miasto Gorlice.

Teren powiatu sprzyja odpoczynkowi oraz uprawianiu różnego rodzaju sportów. Wśród atrakcji turystycznych powiatu gorlickiego warto wymienić sprzyjające uprawianiu sportów wodnych Jezioro Klimkowskie, które powstało na rzece Ropa. Woda jeziora posiada I klasę czystości. Natomiast Stadnina Koni Huculskich Gładyszów w Regietowie zachęca do jazdy konnej. Będąc w powiecie gorlickim warto zobaczyć Magurski Park Narodowy utworzony w 1995 roku, obejmujący swymi granicami fragment Beskidu Niskiego, przy granicy z Republiką Słowacką, Kornuty – rezerwat przyrody nieożywionej położony w paśmie Magury Wałkowskiej w Beskidzie Niskim, w którym podziwiać można fantazyjnie ukształtowane skały zbudowane z piaskowca magurskiego i Pałac w Siarach. Warto również odwiedzić wspaniałe, ulubiony przez królów polskich Biecz, z zachowanym od czasów średniowiecza układem urbanistycznym oraz unikalne gorlickie kościoły i cerkiewki, świadczące o artystycznym kunszcie dawnych pogorzańskich i lemkowski mistrzów.

Na terenie powiatu gorlickiego znajduje się uzdrowisko Wysowa oraz Zakład Usług Leczniczo-Wczasowych i Rehabilitacji w Wapiennem. Położone są w pięknej, słonecznej kotlinie, otoczonej wzgórzami Beskidu Niskiego, co sprzyja wypoczynkowi i leczeniu.

Powiat limanowski

Liczba mieszkańców:	128 045
Powierzchnia:	952 km²
Liczba gmin:	2 miasta i 10 gmin

Powiat limanowski leży w środkowej części województwa małopolskiego. Graniczy z powiatami: myślenickim, bocheńskim, brzeskim, nowosądeckim i nowotarskim. Powiat tworzą 2 miasta: Limanowa i Mszana Dolna oraz 10 gmin wiejskich: Dobra, Jodłownik, Kamienica, Laskowa, Limanowa, Łukowica, Mszana Dolna, Niedźwiedź, Słopnice, Tymbark. Siedzibą powiatu jest Limanowa, która pełni funkcję głównego ośrodka administracyjno-usługowo-kulturalnego regionu. Limanowa mieści miasto i gminę. Miasto zamieszkuje 15 tys. mieszkańców, gminę 22 tys. W Limanowej znajduje się Muzeum Regionalne Ziemi Limanowskiej – mieszczące się w zabytkowym Dworze Marsów XVII/XIX w. W jego zbiorach zgromadzone są m.in. dokumenty i eksponaty związane z dziejami miasta i regionu oraz etnografią i kulturą ludową.

Powiat limanowski obejmuje swymi granicami większą część Beskidu Wyspowego i północne stoki Gorców. Beskid Wyspowy – to grupa góriska, ograniczona na zachodzie górnymi odcinkami dolin rzek Skawy i Raby, na wschodzie zaś Doliną Dunajca. Na południu doliny rzek: Mszanki i Kamienicy rozgraniczają Beskid Wyspowy od Gorców, ku północy zaś górzysty krajobraz przechodzi w łagodne sfałowania Pogórza Wielicko-Rożnowskiego.

Rejon powiatu limanowskiego to jedno z najpopularniejszych miejsc turystycznych Małopolski. W ciągu trwającego przez cały rok sezonu turystycznego goście znajdują tu wszystkie elementy, będące wizytówką regionu: zróżnicowane trasy górskich wycieczek, lasy, rzeki oraz trasy dla amatorów narciarstwa i turystyki rowerowej. Znane są również najcenniejsze zabytki historii tej ziemi: drewniane kościoły w Łososinie Górnej, Łukowicy, Kamionce, Słopnicach i Dobrej. W wielu miejscowościach zachowały się wyjątkowe przykłady małopolskiej architektury dworskiej: zespoły parkowo-palacowe w Laskowej (dwór, kaplica, spichlerz), w Kamienicy (pałac i park), w Niedźwiedziu (willa Władysława Orkana – „Orkanówka” oraz XVII-wieczny dwór w Świdniku (gmina Łukowica).

Powiat myślenicki

Liczba mieszkańców:	123 327
Powierzchnia:	673 km²
Liczba gmin:	3 miasta i 6 gmin

Powiat myślenicki położony jest w południowej części województwa małopolskiego. Tworzy go 9 gmin – w tym 3 miejskie: Myślenice, Dobczyce, Sułkowice i 6 gmin wiejskich: Lubień, Pćim, Raciechowice, Siepraw, Tokarnia i Wiśniowa. Większość powiatu leży w malowniczej dolinie Raby okolonej górami Beskidu Średniego i Wyspowego, a północną jego część stanowią wzniesienia Pogórza Wielickiego oraz Dolina Skawinki. Okolice Dobczyc, Myślenic łączą w sobie cechy obszarów górskich i wyżynnych. Największe góry: Luboń Wielki 1022 m, Strzebel 977 m, Lubomir 904 m, Łysina 891 m, Koskowa Góra 866 m, Kotoń 857 m, Zębolowa 858 m, Ciecień 829 m, Kamiennik 818 m, Uklejna 680 m, Chełm 654 m.

Dogodność połączeń, a przede wszystkim „zakopianka” – droga łącząca Kraków z Zakopanem zachęcają do korzystania z uroków Beskidu Średniego. Warto zaznaczyć, że ziemia myślenicka miała od wieków duże znaczenie jako węzeł komunikacyjny. Przebiegała tędy dawna droga królewska: Via Regia, która łączyła Kraków z Węgrami i trakt cesarsko-królewski biegnący z Lwowa przez Tarnów do Wadowic i dalej do Wiednia.

Główne atuty powiatu to: przedsiębiorczość i pracowitość mieszkańców, wspaniałe warunki naturalne: piękne krajobrazy, wspaniałe panoramy widokowe na szlakach turystycznych, czyste powietrze i woda, duża ilość terenów leśnych, ekologiczna żywność, dogodne połączenia komunikacyjne.

Nasi przodkowie znaleźli tu dobre warunki, o czym świadczy pradawne osadnictwo (wczesnośredniowieczne cmentarzysko kurhanowe w okolicach Kornatki, góra Grodzisko k. Poznachowic Górnych oraz osady w Dobzycach i Myślenicach). W Dobzycach wzniesiono w średniowieczu okazały zamek obronny. Przebywali tu m.in. królowie: Władysław Łokietek, Kazimierz Wielki, Władysław Jagiełło z Jadwigą, Kazimierz Jagiellończyk, przez pewien czas mieszkał św. Kazimierz wraz ze swym nauczycielem Janem Długoszem. Zamek myślenicki, który niestety nie zachował się, gościł zaś Mikołaja Reja. Walory ziemi myślenickiej „doceenił” król Kazimierz Wielki – większość miejscowości powiatu myślenickiego łącznie ze stolicą powiatu – Myślenicami swój cywilizacyjny kształt zawdzięczają temu wielkiemu Polakowi.

Krajobraz kulturowy to zabudowa mało zwarta i spontanicznie rozrzucona nieraz aż po szczyty wzgórz. W dolinach wzdłuż ciągów „ulicówka” przechodząca w centrach w zwartą. Dominantami są przeważnie obiekty sakralne (kościół). Charakterystycznym elementem są również liczne kapliczki przydrożne.

Powiat nowosądecki

Liczba mieszkańców:	209 988
Powierzchnia:	1 550 km²
Liczba gmin:	5 miast i 11 gmin

Powiat nowosądecki położony jest w południowej części Małopolski. Od zachodu graniczy z powiatem limanowskim i nowotarskim, od północy z tarnowskim i brzeskim, a od wschodu z powiatem gorlickim. Jego południowa granica wyznacza granicę Polski

ze Słowacją. Powiat nowosądecki swoim zasięgiem obejmuje gminę miejską Grybów, 4 gminy miejsko-wiejskie: Krynica-Zdrój, Muszyna, Piwniczna Zdrój, Stary Sącz oraz 11 gmin wiejskich: Chelmec, Gródek nad Dunajcem, Grybów, Kamionka Wielka, Korzenna, Łabowa, Łącko, Łososina Dolna, Nawojowa, Podegrodzie, Rytro. Siedzibą powiatu nowosądeckiego jest miasto Nowy Sącz, będące przez wieki centrum gospodarczym i kulturalnym regionu.

Większość powierzchni powiatu zajmują tereny górskie i wyżynne, a także doliny rzeczne Dunajca z jego głównymi dopływami: Popradem i Kamienicą. Rzeki te rozdzielają główne pasma górskie Sądeckczyzny: Beskid Sądecki, Beskid Niski i Beskid Wyspowy, otaczające Kotlinę Sądecką, która stanowi główne skupienie osadnicze regionu. Na terenie powiatu brak jest jezior naturalnych, ale na skutek działalności człowieka powstało sztuczne Jezioro Rożnowskie o długości dochodzącej do 20 km.

Znaczną część powiatu zajmuje Popradzki Park Krajobrazowy. Sądeckczyzna spełnia prawie wszystkie wymagania turystów – można tu znaleźć góry, jezioro, miejscowości pełne zabytków, lemkowski drewniane cerkwie i monumentalne kościoły, a także najnowocześniejszą infrastrukturę sportową i szereg słynnych kurortów sanatoryjnych i uzdrowiskowych. Na terenie powiatu znajduje się m.in. uzdrowisko Muszyna, w którym leczone są m.in. choroby oskrzeli, płuc, przelyku oraz choroba wrzodowa żołądka i dwunastnicy. Do głównych walorów Muszyny należą: klimat, obfitość lasów, czyste powietrze, cisza i spokój oraz duże zasoby naturalnych wód mineralnych tzw. szczaw wodorowęglanowo-wapniowo-magnezowo-sodowych, żelazistych, zawierających również takie pierwiastki śladowe jak lit i selen. Znane jest także uzdrowisko Piwniczna-Zdrój, w którym leczone są choroby układu oddechowego oraz uzdrowisko Żegiestów-Zdrój, leczące choroby przewodu pokarmowego i układu moczowego z wykorzystaniem wód mineralnych i różnego rodzaju zabiegów.

W największych centrach sadowniczych, Łącku i Łososinie Dolnej, każdego roku w okresie kwitnienia sadów organizowane są Święta Kwitnącej Jabłoni, będące przeglądem kulturalnych i gospodarczych osiągnięć regionu. W imprezach tych biorą udział zespoły regionalne, orkiestry dęte oraz znani artyści scen polskich.

Na terenie powiatu znajduje się Sądecki Park Etnograficzny – skansen regionalny, prezentujący architekturę drewnianą i tradycyjną kulturę ludową historycznej Sądeckczyzny. Na ok. 20-hektarowym obszarze Parku znajduje się 68 obiektów, prezentujących kulturę ludową różnych grup etnicznych: Lachów, Pogórzan, Górali Łąckich, Łemków, Cyganów Karpackich.

Powiat nowotarski

Liczba mieszkańców:	189 268
Powierzchnia:	1 475 km²
Liczba gmin:	3 miasta i 11 gmin

Powiat nowotarski położony jest w południowej części Małopolski. Od strony południowej sąsiaduje z powiatem tatrzańskim, od północnej z powiatem suskim, myślenickim i limanowskim, od wschodniej z powiatem nowosądeckim, a od zachodniej ze Słowacją. Swoim zasięgiem obejmuje on trzy zróżnicowane kulturowo i przyrodniczo krainy historyczno-geograficzne: Podhale, Spisz i Orawę. Na terenie powiatu znajdują się trzy miasta: w części centralnej Nowy Targ, na północnych obrzeżach Rabka-Zdrój, na wschodzie Szczawnica oraz 11 gmin: Czorsztyn, Czarny Dunajec, Jabłonka, Krościenko n. Dunajcem, Lipnica Wielka, Łapsze Niżne, Nowy Targ, Ochotnica Dolna, Raba Wyżna, Spytkowice, Szaflary.

Stolicą powiatu jest Nowy Targ – miasto z 34 tys. mieszkańcami, centrum gospodarczo-handlowe, oświatowe i sportowe regionu. Od kilkudziesięciu lat Nowy Targ jest stolicą polskiego hokeja na lodzie, a drużyna „Szarotek” wielokrotnie zdobyła tytuł Mistrza Polski w tej dyscyplinie sportowej. W 2001 roku w mieście powstała Podhalańska Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, która kształci studentów na 11 kierunkach: architektura i urbanistyka, filologia polska, filologia angielska, gospodarka przestrzenna, inżynieria środowiska, ochrona środowiska, turystyka i rekreacja, fizjoterapia, pielęgniarstwo, ratownictwo medyczne, kosmetologia. W ostatnich latach w Szaflarach powstał również park wodny Termy Podhalańskie, wykorzystujący wody geotermalne. W ostatnich latach w Szaflarach powstał również park wodny Termy Podhalańskie, wykorzystujący wody geotermalne.

Niezwykle zróżnicowany krajobrazowo i obfitujący w malownicze pejzaże teren powiatu nowotarskiego tworzy rozległa Kotlina Orawsko-Nowotarska i otaczające ją pasma górskie: Gorce, zachodnie stoki Beskidu Sądeckiego, Pieniny, część Magury Spiskiej i Pasma Babiej Góry. Ten niezwykle cenny przyrodniczo obszar objęty jest różnymi formami ochrony. Na terenie powiatu położony jest w całości Pieniński Park Narodowy oraz częściowo: Gorczański Park Narodowy i Babiogórski Park Narodowy. Najslyniejszym przełomem rzeczonym, stanowiącym atrakcję turystyczną europejskiej rangi jest Przełom Dunajca, położony w całości w granicach Pienińskiego Parku Narodowego oraz zaporą w Niedzicy i Jezioro Czorsztyńskie. Na terenie powiatu występują również bogate złoża wód mineralnych, które są podstawą rozwoju uzdrowisk Rabka i Szczawnica. Wody geotermalne eksploatowane przez Zakład Geotermalny we wsi Bańska Niżna w gminie Szaflary użytkowane są do celów grzewczych.

Dolina górnego Dunajca, na obszarze której znajduje się powiat nowotarski słynie z pięknego krajobrazu, zabytków historycznych i unikalnej przyrody. Sławnym symbolem przeszłości są wybudowane w średniowieczu dwa zamki w Czorsztylinie i w Niedzicy. Położone na przeciwległych brzegach Dunajca, w odległości nie większej niż 1,5 km, zależne były od dwóch państw: zamek czorsztyński od Polski, zaś zamek w Niedzicy od państwa węgierskiego. Dopiero po pierwszej wojnie światowej oba zamki znalazły się w granicach Polski. Obecnie zamki udostępniane są turystom do zwiedzania. U ich podnóża rozpościera się malownicza Dolina Nowotarska wraz z wijącym się i burzliwym Dunajcem. Na tym terenie często występowały powodzie powodujące duże straty. Aby zapobiec powodziom wybudowano tu zbiorniki wodne i zaporę w Niedzicy.

Do najciekawszych miejsc na terenie powiatu nowotarskiego zaliczyć należy także Dębno z zabytkowym Kościołem p.w. Świętego Michała Archaniola z 2 poł. XV w. Jest to kościół drewniany, jednonawowy, zbudowany z drewna jodłowego i modrzewiowego bez użycia gwoździ, wpisany do rejestru zabytków jako obiekt grupy „0” a także na listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i

Naturalnego UNESCO. Wieś Chochołów w powiecie nowotarskim słynie z zachowanej oryginalnej zabudowy drewnianej z przełomu XIX i XX wieku. Od lat 50-tych wieś jest objęta ochroną konserwatorską, co faktycznie zahamowało zmiany urbanistyczne i architektoniczne w centrum miejscowości i pozwoliło zachować charakter góralskiej zabudowy. Mieszkańcy bardzo dbają o swoje domy i co roku przed Wielkanocą myją szczołkami płazy domów, dzięki czemu drewno na ścianach zachowuje jasny odcień.

W Zubrzyca Górnej w Gminie Jabłonka mieści się Orawski Park Etnograficzny. W skansenie znajdują się domy, wiejskie warsztaty rzemieślnicze, szkoła, dwie karczmy, dzwonnica oraz dwór. We wnętrzu dworu zgromadzono meble, naczynia i sprzęty z XIX w. Warto też zobaczyć 4 wiejskie zakłady przemysłowe: olejarnię, kuźnię, tartak i folusz.

Powiat tatrzański

Liczba mieszkańców:	67 831
Powierzchnia:	472 km²
Liczba gmin:	1 miasto i 4 gminy

Powiat tatrzański, skarbnica tradycji i kultury góralskiej oraz unikalnej przyrody, położony jest u podnóża Tatr, na obszarze zwanym Skalnym Podhalem, będącym subregionem Podhala. Oprócz obszaru Skalnego Podhala do powiatu tatrzańskiego należą trzy wsie Spisza: Czarna Góra, Jurgów i Rzepiska. Od strony północnej sąsiaduje on z powiatem nowotarskim, natomiast wschodnie, południowe i zachodnie jego granice stanowią granice państwa ze Słowacją. Do powiatu tatrzańskiego należy 5 gmin: Biały Dunajec, Bukowina Tatrzańska, Kościelisko, Poronin oraz miasto Zakopane.

Na obszarze powiatu tatrzańskiego znajduje się Tatrzański Park Narodowy obejmujący swym zasięgiem najwyższe w łańcuchu karpaccim góry Tatry. Powierzchnia Tatr wynosi ok. 750 km², z czego 150 km² przypada na Tatry Polskie; reszta to Tatry Słowackie. Najwyższy szczyt Tatr po stronie słowackiej to Gerlach (2655 m n.p.m.), a polskiej stronie - Rysy (2499 m n.p.m.). Duże różnice wzniesień, piętrowość klimatu i niezwykle skład gatunkowy fauny i flory sprawiają, że Tatry mają charakter wysokogórski. W kotlinach na terenie powiatu występują liczne potoki, najważniejsze z nich to: Białka, Poroniec i Zakopianka tworzące po połączeniu rzekę Biały Dunajec.

Teren powiatu tatrzańskiego należy do najatrakcyjniejszych turystycznie regionów Polski. Jest wymarzoną miejscem do uprawiania turystyki górskiej i sportów zimowych. Turyści mają do dyspozycji ok. 300 km oznakowanych szlaków o różnym stopniu trudności. Do najciekawszych należą m.in. spacerowa Droga pod Regłami z ciekawymi widokami na Kotlinę Zakopiańską, Dolina Białego – piękny szlak wśród wspaniałego lasu i oryginalnych form skalnych; Hala Gąsienicowa i Czarny Staw Gąsienicowy, szlak przez Czerwone Wierchy do Doliny Kościeliskiej, w której warto zaglądnąć do Jaskini Mroźnej, szlak z Morskiego Oka przez Czarny Staw na Rysy lub do Doliny Pięciu Stawów Polskich oraz słynna Orla Perć. Ponadto w rejonie Pasma Gubałowskiego oznakowanych jest 110 km ścieżek spacerowych, z których można podziwiać wspaniałe widoki na Tatry. Amatorzy sportów zimowych mogą skorzystać w granicach powiatu tatrzańskiego z wyciągów krzesełkowych i orczykowych oraz kolei linowych na stokach m.in. w Zakopanem, Bukowinie Tatrzańskiej, Białce, Jurgowie, Witowie, Małym Cichem. Turystów przyciągają też parki wodne, które powstały w Zakopanem, Białce Tatrzańskiej i Bukowinie Tatrzańskiej.

Siedzibą starostwa i głównym centrum kulturalnym powiatu jest miasto Zakopane, w którym podziwiać można wiele zabytków. Są to m.in. willa „Koliba” – pierwszy budynek w stylu zakopiańskim zaprojektowany przez Stanisława Witkiewicza, wzniesiony w 1892 roku (obecnie od 1993 roku znajduje się tam Muzeum Stylu Zakopiańskiego), kaplica Gąsieniców – najstarszy obiekt sakralny pod Tatrami, kościółek parafialny w Zakopanem p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej (dawny św. Klemensa) wybudowany w 1848 roku. W Zakopanem w 1875 roku powstało pierwsze w Polsce muzeum regionalne – Muzeum Tatrzańskie im. Tytusa Chałubińskiego, w którym zgromadzone są zbiory geologiczne, etnograficzne i przyrodnicze. Okazy flory i fauny tatrzańskiej podziwiać można w Muzeum Przyrodniczym Tatrzańskiego Parku Narodowego. W willi „Atma” natomiast znajduje się muzeum biograficzne Karola Szymanowskiego, a na Harendzie Muzeum Jana Kasprówicza. W Zakopanem mieści się też kilkanaście galerii. Do najbardziej znanych należą: Galeria Sztuki im. Włodzimierza i Jerzego Kulczyckich oraz Galeria Władysława Hasióra.

STRONA SŁOWACKA

Powiat Dolny Kubin

Liczba mieszkańców:	39 499
Powierzchnia:	491,80 km²
Liczba miejscowości:	1 miasto i 23 wsie

Region Dolna Orawa leży w południowej części dawnej żupy Orawa. Na północ od niej leży Biała Orawa, na północny wschód Górna Orawa. Granice regionu Dolna Orawa pokrywają się z granicami jednostki administracyjnej Dolny Kubin. Na Dolnej Orawie występują liczne jaskinie, ale żadna z nich nie jest udostępniona dla zwiedzających. Podkład geologiczny stanowią osady czwartorzędowe. Dolinę rzeki Orawa tworzą wapienie, skały osadowe, piaskowce i łupki, które pod wpływem działania płynącej wody tworzą różne twory skalne, między którymi wiję się rzeka Orawa. Tereny te należą do dorzecza Wagu. Klimat jest kontynentalny,

łagodny, chłodny, z wyraźnym wpływem Oceanu Atlantyckiego. Na podstawie obserwacji pogodowych w Orawskim Podzamczu średnia roczna temperatura wynosi + 6,3°C, najcieplejszym miesiącem jest lipiec ze średnią roczną temperaturą + 16,1°C, najchłodniejszy miesiąc to styczeń – 4,6°C. Najlepszy do uprawiania turystyki jest okres od drugiej połowy sierpnia do początku października, do uprawianie narciarstwa najlepsze są miesiące luty i marzec. Roślinność dzięki budowie geologicznej jest bardzo zróżnicowana. Hale w wysokich górach są bogate w typową florę łąkową. Żyje tu zwierzyna płowa, dziki, lisy, kuny leśne, rysie, niedźwiedzie, wilki, z ptactwa wyróżniamy cietrzewia, jarząbka, sowę, puchacza, sokoła, myszołowa, orlika krzykliwego.

Powiat Kieżmark

Liczba mieszkańców:	71 389
Powierzchnia:	630 km²
Liczba miejscowości:	3 miasta i 38 wsi

Powiat Kieżmark powstał w wyniku podziału powiatu Poprad w 1996 roku. Na jego obszarze na zachodzie znajduje się Kotlina Popradzka, na północy Magura Spiska i Pieniny, a na wschodzie Góry Lewockie. Największą rzeką jest rzeka Poprad. Wielką atrakcją turystyczną Pienin stanowi spływ na tradycyjnych górskich tratwach przez Przełom Dunajca – największy przełom rzeczny w środkowej Europie. Rzeka Dunajec na odcinku spływu o długości 17 km jest rzeką graniczną ze Słowacją. W powiecie Kieżmark znajduje się Pieniński Park Narodowy, pomniki przyrody i narodowe rezerваты przyrody. Według liczby mieszkańców powiat Kieżmark należy do mniejszych powiatów Słowacji z małą gęstością zaludnienia. Powiat charakteryzuje się niewystarczającą infrastrukturą i wysokim stopniem bezrobocia. Przemysł powiatu jest ukierunkowany na wyroby spożywcze i produkcję maszyn. Rolnictwo zorientowane jest na hodowlę bydła i owiec. Potencjał naturalny obszaru powiatu, jego bogactwo, zabytki kultury i historii oraz architektura ludowa stwarzają idealne warunki do rozwoju turystyki na poziomie regionalnym i międzynarodowym. Administracyjnym centrum powiatu jest miasto Kieżmark. Jego historyczne centrum zostało uznane za miejski rezerwat zabytków. Co roku organizowany jest tutaj Europejski Festiwal Rzemiosła Ludowego ELRO. Unikalnym zabytkiem sakralnym jest ewangelicki kościół artykularny z 1717 roku, od 2008 roku wpisany na listę UNESCO. W powiecie Kieżmark znajduje się także najdłuższa na Słowacji wieś Osturnia oraz najmniejszy słowacki drewniany kościółek w Małej Frankowej.

Powiat Lewocza

Liczba mieszkańców:	33 372
Powierzchnia:	421 km²
Liczba miejscowości:	2 miasta i 31 wsi

Powiat Lewocza z punktu widzenia geograficznego znajduje się na obszarze Gór Lewockich i Gór Branisko. Jest on bardzo zróżnicowany. Z ogólnej liczby 33 miejscowości w powiecie dwie z nich mają status miasta: Lewocza i Spiskie Podhradie. Powiat jest przeważnie górzysty, najwyższy szczyt ma wysokość 1 200 m (Smrekovica). Jest otoczony górami – z północy Górami Lewockimi, które do dziś zachowały pozostałości rzeźby trzeciorzędowej z płaskimi, stosunkowo szerokimi grzbietami. Należy do szerszego układu geograficznego, znany jest z niezwykle bogatej migracji gatunków zwierząt i ptaków. Główne atrakcje powiatu to: turystyka piesza i rowerowa, agroturystyka, jazda konna, myślistwo, rybołówstwo, narciarstwo zjazdowe i biegowe, sport. Drugą, bardzo ważną cechą charakterystyczną powiatu są liczne zabytki historyczne, m.in. Kościół Św. Jakuba (narodowy zabytek kultury, drugi największy kościół na Słowacji i największy gotycki kościół na Spiszu), który zdobi najwyższy na świecie późnogotycki ołtarz (18,62 m), który powstał w pracowni średniowiecznego Mistrza Pawła z Lewoczy, Dom Mistrza Pawła, Zamek Spiski, Spiska Kapituła. Zabytki te skoncentrowane są na małym obszarze, a wiele z nich to skarby kultury światowej. Ich wartość doceniają liczni turyści.

Powiat Liptowski Mikulász

Liczba mieszkańców:	72 592
Powierzchnia:	1 341 km²
Liczba miejscowości:	2 miasta i 54 wsie

Powiat Liptowski Mikulász położony jest w Kotlinie Liptowskiej. Od północy otaczają go pasma Tatr Zachodnich, Tatr Wysokich i Gór Choczańskich, na południu znajdują się Tatry Niskie. Przez region przepływa najdłuższa słowacka rzeka Wag. W latach 1970-1975 wybudowano tu zaporę wodną Liptowska Mara. W 1976 roku zakończono budowę wodnej elektrowni Czarny Wag. Naturalny potencjał Liptowa sprawił, że region ten stał się popularnym miejscem całorocznego wypoczynku. Główną atrakcją jest przede wszystkim turystyka. Turyści mogą wybierać pomiędzy możliwością skorzystania ze sztucznego jeziora Liptowska Mara, wycieczkami w góry i zwiedzaniem jaskin, podziwianiem pomników przyrody, rezerwatów przyrody, znajdujących się w Tatrzańskim Parku Narodowym oraz Parku Narodowym Niżne Tatry. Okoliczne góry oferują wiele oznakowanych tras turystycznych – od przeznaczonych do niezbyt trudnych spacerów, aż po wymagające wysokogórskie szlaki. W powiecie znajduje się wiele jaskiń udostępnionych turystom, z których największą jest Demianowska Jaskinia Wolności. W powiecie występuje wiele źródeł mineralnych. Są tu duże możliwości uprawiania różnych sportów. Region jest znany także ze swojej bogatej historii, o czym świadczą wiele zabytków historycznych, ważnych znalezisk archeologicznych, pamiątek kultury ludowej i folkloru. Wiele z nich ma znaczenie europejskie, a nawet światowe.

Powiat Namiestów

Liczba mieszkańców:	60 248
Powierzchnia:	690,50 km²
Liczba miejscowości:	1 miasto i 23 wsie

Powiat Namiestów znany jest także często jako Biała Orawa i jest najbardziej na północ wysuniętym powiatem Słowacji. Na północy sięga on granicy z Polską oraz masywu Beskidów Orawskich (Babia Góra 1 723 m), a na południu Magury Orawskiej (Budin 1 221 m). Prawie cały obszar powiatu nazywany także Orawą (od nazwy rzeki) lub Górą Orawą jest obszarem chronionego krajobrazu z wieloma pierwotnymi leśnymi kompleksami, które stanowią 40% jego terytorium i obfitują w cenne gatunki roślin i zwierząt. Małe uprzemysłowienie, sprzyjające warunki naturalne oraz gościnność mieszkańców sprawiają, że region ten jest terenem wyjątkowym pod względem rozwoju turystyki. Ruch turystyczny latem skupia się zwłaszcza w okolicach Zapory Orawskiej, która jest największym jeziorem na Słowacji i stała się popularnym ośrodkiem sportu i rekreacji. W miesiącach zimowych turystów przyciąga atrakcyjna oferta uprawiania sportów, a ośrodki narciarskie rozmieszczone są równomiernie na całym terenie regionu. Region Białej Orawy jest również bogaty w wiele innych ciekawostek naturalnych, historycznych i kulturalnych.

Powiat Poprad

Liczba mieszkańców:	104 297
Powierzchnia:	1 105,10 km²
Liczba miejscowości:	3 miasta i 26 wsi

Powiat Poprad z punktu widzenia ruchu turystycznego i jego dalszego rozwoju można uważać za jeden z najbardziej atrakcyjnych obszarów Słowacji.

Na jego obszarze znajdują się aż trzy parki narodowe – Niżne Tatry, Słowacki Raj i Tatrzański Park Narodowy. Większość obszaru należy do dorzecza rzeki Poprad, a tylko część południowa do rzeki Hornad. Pozostałością po lodowcach są tatrzańskie jeziora. Powiat Poprad zajmuje obszar wyjątkowo bogaty pod względem warunków naturalnych i możliwości społeczno-ekonomicznych. Rekreacja, turystyka, uzdrowiska i sport nabierają tu znaczenia ogólnosłowackiego, a nawet międzynarodowego. Położenie geograficzne powiatu determinuje intensywny rozwój turystyki transgranicznej z Rzeczypospolitą Polską. Wyjątkowy masyw Tatr kwalifikuje ten obszar do ważnych ośrodków ruchu turystycznego. Obszar powiatu ze względu na wyjątkowe cechy, które tworzą podstawowe warunki do rozwoju turystyki, zajmuje najważniejsze miejsce w Słowacji. Największym miastem powiatu jest liczący 56 000 mieszkańców Poprad. Jest to nowoczesne miasto, z wieloma zabytkami kulturalnymi i historycznymi. Nad miastem Poprad górują Tatry Wysokie, które są największym i najwyższym łańcuchem na Słowacji. Oferują one wiele możliwości miłośnikom turystyki i sportów zimowych (m.in. najwyższej położony tatrzański ośrodek narciarstwa zjazdowego w Tatrzańskiej Łomnicy), turystyki rowerowej, rybołówstwa. Znajdują się tu także ośrodki uzdrowiskowe oraz wyspecjalizowane ośrodki zdrowia. W odległości 1 km od Popradu usytuowane jest międzynarodowe lotnisko Poprad - Tatry.

Powiat Rużomberok

Liczba mieszkańców:	57 762
Powierzchnia:	646,80 km²
Liczba miejscowości:	1 miasto i 24 wsie

Powiat Rużomberok należy do Žylińskiego Samorządowego Kraju. Znajduje się w zachodniej części Kotliny Liptowskiej. Jego naturalne granice tworzą pasma: Wielka Fatra na zachodzie, Góry Choczańskie na północy, Tatry Niskie na południu i wschodzie. Najwięcej zabytków skupionych jest w mieście Rużomberok. Szczególne znaczenie ma osada Wilkoliniec, która w 1993 roku została wpisana na Listę Światowego Dziedzictwa Kultury UNESCO. Dobrze rozwinięta jest turystyka. Źródła termalne występujące w Lúčkach wykorzystywane są do celów leczniczych, natomiast w Beszeniowej do celów rekreacyjnych. Znajdują się tu także ośrodki sportów zimowych. Długą tradycję w regionie dolnego Liptowa ma przemysł papierniczy. Największym zakładem przemysłowym zatrudniającym najwięcej pracowników jest zakład celulozowo-papierniczy. W powiecie dużą rolę odgrywa też przemysł związany z obróbką drewna, produkcją tarcicy, mebli oraz produkcją i obróbką metali. Długą tradycję mają tu także uroczystości folklorystyczne w Rużomberku, tzw. „sadenie mája“, w Sliaczach „Liptowskie dni matki“, a w wielu regionach uroczystości ludowe, nazywane „bursa“.

Powiat Sabinów

Liczba mieszkańców:	58450
Powierzchnia:	545,40 km²
Liczba miejscowości:	2 miasta i 41 wsi

Powiat Sabinów jest najbardziej na wschód położonym powiatem Zdrúżenia Euroregion „Tatry“. Osadnictwo i przemysł koncentrują się głównie na międzygórze spisko-szaryskim, które od południa ogranicza pasmo górskie Bachureň i Szaryska Wierchowina,

a na północy Čergov. Osią obszaru jest rzeka Torysa, do której wpływa kilka mniejszych potoków. Liczba mieszkańców wpisuje powiat Sabinów pomiędzy mniejsze słowackie powiaty. Dominuje tu przemysł spożywczy, odzieżowy, maszynowy i obróbki drewna. W Szaryskich Michalanach znajduje się największy na wschodzie Słowacji zakład farmaceutyczny. Najstarszym zabytkiem architektonicznym jest gotycki kościół św. Jana Chrzciciela w Sabinowie. Znajdują się tu także ruiny kilku zamków, które w średniowieczu pełniły funkcje obronne na szlakach handlowych. Najważniejsze to zamki kamienicki oraz hanigowski. Znanym centrum rekreacyjnym stał się ośrodek Drienica - Lysá. Doliną Torysy prowadzą ważne szlaki komunikacyjne.

Powiat Spiska Nowa Wieś

Liczba mieszkańców: 98 244
Powierzchnia: 587,50 km²
Liczba miejscowości: 3 miasta i 33 wsie

Powiat Spiska Nowa Wieś zajmuje obszar na północy Słowacji otoczony Niżnymi Tatrami, Górami Lewockimi, Braniskiem, Górami Wołowskimi i Słowackim Rajem. Na wschodzie ogranicza go kotlina Hornadu, na zachodzie Słowacki Raj. Na południowym zachodzie powiatu płynie rzeka Hnilec. Na obszarze powiatu znajduje się Park Narodowy Słowacki Raj. Siedzibą powiatu jest Spiska Nowa Wieś licząca prawie 40 000 mieszkańców. Status miasta posiadają także Krompachy i Włochy Spiskie. Do największych miejscowości powiatu należą Smiżany (liczące ponad 7 600 mieszkańców), które są największą wsią w Republice Słowackiej, Markuszowce i Bystrany. Spisz jest regionem o bogatej, wspaniałej przeszłości, o czym świadczy duża ilość zabytków historii i kultury (np. rzymskokatolicki kościół Wniebowzięcia NMP w Spiskiej Nowej Wsi z najwyższą neogotycką wieżą kościelną na Słowacji, liczącą 87m). Na obszarze powiatu potencjał ludzki i materialny oraz baza surowców koncentruje się w 11 różnych sektorach – w przemyśle maszynowym, tekstylnym, drzewnym, hutniczym i elektrotechnicznym, geologii, górnictwie, budownictwie, rolnictwie, turystyce i usługach. Główne uprawy rolne obejmują zboża, rośliny oleiste, rośliny strączkowe, ziemniaki i rośliny pastewne.

Powiat Stara Lubowla

Liczba mieszkańców: 53 140
Powierzchnia: 707,90 km²
Liczba miejscowości: 2 miasta i 42 wsie

Powiat Stara Lubowla położony jest na północy Słowacji, w północno-zachodniej części Preszowskiego Samorządowego Kraju. Znajdują się tu fragmenty łańcuchów Gór Lewockich, Gór Czergowskich, Spiskiej Magury i Pienin. Wyjątkowość powiatu wynika z piękna przyrody, zabytków, klimatu oraz bogactwa zakątków turystycznych, rekreacyjnych i urlopowych, a także jego wielokulturowości. Centrum administracyjnym, kulturalnym i przemysłowym powiatu jest miasto Stara Lubowla. Ważną rolę odegrał Zamek Lubovňa, wybudowany w drugiej połowie XIII wieku jako twierdza graniczna. Zamek położony w północnej części Węgier chronił ważny szlak handlowy prowadzący do Polski. Często spotykali się tu monarchowie polscy i węgierscy. Obecnie zamek stanowi główną atrakcję turystyczną regionu. Inną ważną fortecą graniczną w średniowieczu był wybudowany w pierwszej połowie XIII wieku zamek Plaveč, który był jednym z zamków na linii Plaveč- Lubovňa-Niedzica-Orava strzegących północnej granicy Węgier. Przyrodnicze uwarunkowania całego powiatu Stara Lubowla stwarzają doskonałe możliwości rozwoju turystyki i rekreacji. Do atrakcji turystycznych należą uzdrowiska Ľubovnianske kúpele i Kúpele Vyšné Ružbachy z naturalnymi wodami termalnymi. W całym regionie występuje około 85 źródeł wód mineralnych. Przemysł koncentruje się przede wszystkim w sektorze maszynowym, spożywczym i metalurgicznym. Dynamicznie rozwija się także handel i usługi.

Powiat Twardoszyn

Liczba mieszkańców: 36 010
Powierzchnia: 478,90 km²
Liczba miejscowości: 2 miasta i 13 wsi

Powiat Twardoszyn ogranicza Kotlina Orawska, obszerna część obszaru należy do Wyżyny Orawskiej, a część miejscowości leży wzdłuż rzeki Orawa. Do powiatu należą Tatry Zachodnie – Rohacze (Banikov 2 178 m n.p. m.), Góry Skoruszyńskie i część Magury Orawskiej. W powiecie znajdują się dwa miasta – Twardoszyn i Trzciana, do największych wsi należą natomiast Nižna i Liesek. Najmniej osób mieszka w Štefanovie nad Oravą, który w historycznych źródłach wspomniany jest już w roku 1355 i należy do najstarszych miejscowości na Orawie. Wielkie znaczenie dla powiatu ma turystyka. W lecie zainteresowaniem cieszą się pobyty nad Zaporą Orawską, na Rohaczach i w Orawicach. Wyciągi narciarskie znajdują się w Zuberku, Rohaczach, Nižnej, Twardoszyne, Habówce, Brezowicy i Witanowej. Muzeum Wsi Orawskiej, które znajduje się na polanie Brestowa u podnóża Rohaczów tylko 3 km od Zuberca oferuje ponad 50 obiektów architektury ludowej – budynki mieszkalne, zabudowania gospodarcze, zebrane z różnych części Orawy. W Twardoszyne cennym zabytkiem UNESCO jest gotycki kościółek drewniany z XV wieku i Galeria M. Medveckiej. Częścią Tatrzańskiego Parku Narodowego TANAP są Rohacze, obszar chronionego krajobrazu CHKO Górna Orawa. Znajduje się tu 12 narodowych rezerwatów przyrody. W powiecie dominuje przemysł elektrotechniczny, obróbka drewna oraz przemysł spożywczy. Najwięcej pracowników zatrudnia zakład produkujący części elektroniczne. Duże znaczenie ma też produkcja urządzeń komunikacyjnych.